

Nr 194

Av herr Edström m. fl., om inrättande vid Lunds universitet av en professur i internationell rätt.

(Lika lydande med motion nr 252 i Andra kammaren)

1945 års universitetsberedning yttrade i sitt betänkande (SOU 1946: 81 s. 51) beträffande en professur i internationell rätt vid juridiska fakulteten vid Lunds universitet att principbeslut borde fattas om inrättande av denna professur. Professuren borde inrättas när juridiska fakulteten gjort framställning därom.

1949 års kommitté för den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen framhöll i sitt betänkande (SOU 1953: 15 s. 206 f., 511 och 524), att alla de åtgärder borde vidtagas som kunde främja intresset för internationell rätt, och som ett steg i denna riktning föreslogs professurer i internationell rätt i både Uppsala och Lund.

Lunds studentkår har gjort upprepade framstötningar om inrättande av en professur i internationell rätt i Lund. Bl. a. framfördes förslag härom i en skrivelse till Konungen i september 1961.

Lunds universitets rektor professor Philip Sandblom anförde i anledning av denna framställning den 22 september 1961 i likalydande skrivelser till hans excellens statsministern och till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet bl. a. att studentkårens hemställan syntes honom starkt motiverad samt att han med synnerligt eftertryck tillstyrkte densamma.

Universitetskanslern avgav remissyttrande den 16 oktober 1961 och hemställde, att Kungl. Maj:t i 1962 års statsverksproposition måtte föreslå inrättandet av en professur i internationell rätt vid Lunds och Uppsala universitet från och med budgetåret 1963/64.

Större akademiska konsistoriet vid Lunds universitet hemställde i sina petita angående avlöninganslag till den juridiska fakulteten för budgetåret 1963/64, att en professur i internationell rätt vid Lunds universitet omfattande folkrätt och internationell privaträtt skulle inrättas.

Universitetskanslern framhöll i anledning av denna framställning att det är nödvändigt att tillräckliga resurser skapas för forskning och undervisning inom detta rättsområde genom att samtliga juridiska fakulteter erhåller professur i internationell rätt.

I sina petita för 1967/68 har universitetskanslern ånyo föreslagit inrättandet av ifrågakvarande professur. Kanslern har härvid anslutit sig till bl. a.

följande, av fakultetsberedningen för rätts- och samhällsvetenskaperna anförda motivering:

De internationella frågorna har särskilt efter andra världskrigets slut fått allt större betydelse inom juridiken. Att handelsförbindelserna med utlandet intensifieras och att ett stort antal utländska medborgare numera vistas i vårt land har medfört att advokater och domstolar oftare än förr har att befalla sig med frågor inom den internationella privaträtten, vilka mången gång är högst komplicerade. Tillkomsten av allehanda internationella organisationer har fört med sig att folkrätten berikats med ett nytt ämnesområde artskilt från den gamla traktatsrätten. Detta ställer ökade krav på folkrättslig expertis även från svensk sida. Särskilt är det samarbetet inom FN samt integrationen mellan de europeiska staterna som härvid förtjänar att uppmärksammas. Slutligen må märkas att man numera vid sidan av internationell privaträtt och folkrätt har att räkna med en ytterligare del av den internationella rätten, som sammanhänger med de regleringar av näringslivet som i olika omfattning förekommer överallt i världen. Både företag och enskilda personer kan verksamt beröras av ett främmande lands lagstiftning rörande dubbelbeskattning, valuta, kapitalinvesteringar, konkurrensbegränsning och annan näringslagstiftning liksom av förekommande expropriations- och socialiseringsåtgärder. — Man får emellertid inte enbart se till de nuvarande förhållandena. På längre sikt beror världsfredens bevarande på om det skall bli möjligt att skapa en internationell rättsordning i egentlig mening. Härför krävs inte blott mycket arbete och tålamod utan även tillgång till expertis på internationell rätt i en vid bemärkelse. — Dessa förhållanden har medfört krav på att den internationella rätten skulle få en starkare ställning vid våra universitet, något som också lett till vissa praktiska resultat. År 1945 inrättades Carl Lindhagens professur i internationell rätt i Stockholm och år 1964 beslöt riksdagen att realisera ett redan år 1938 fattat principbeslut om inrättande av en sådan professur i Uppsala. Rörande den senare tjänsten yttrade statsrådet i statsverkspropositionen, att den snabba utvecklingen på det internationella fältet medfört att de juridiska aspekterna blivit allt viktigare samtidigt som problemen inom det internationella samarbetet blivit allimer komplicerade (prop. 1965 nr 1, bil. 10, s. 347). Vid fakulteten i Lund har däremot allt blivit vid gamla ordningen. — Den internationella rätten är såväl grundämne i juris kandidatexamen som föremål för tillämpade studier. Licentiatexamen kan avläggas och disputationer förekommer i detta ämne. Som grundämne kan den internationella rätten visserligen ej tilldelas någon längre studietid men denna är dock ungefär av samma storleksordning som i allmän rättslära, ett ämne som företrädes av professorer vid alla tre fakulteterna. — Då det finns en professur i internationell rätt, kommer naturligtvis undervisningen och forskningshandledningen i ämnet att bli av en helt annan kvalitet än då — såsom fallet är för närvarande i Lund — en professor i civilrätt och en i offentlig rätt vid sidan av sina huvudsakliga tjänsteåligganden har att svara för var sin del av den internationella rätten. Det torde höra till undantagen att dessa personer har bedrivit någon mer omfattande och djupgående forskning inom sitt internationellrättsliga biämne. För kompetens till de ifrågavarande professurerna krävs det på sin höjd, att vederbörande skrivit en uppsats med internationellrättsligt innehåll. — Det är inte rimligt att de studenter, som studerar juridik i Lund, skall på detta sätt diskrimineras i förhållande till dem som förlagt sina studier till Stockholm och Uppsala. Därtill kommer emellertid

att inrättande av den nu ifrågavarande professuren skulle vara till nytta för de internationellrättsliga studierna även vid de sistnämnda fakulteterna. Genom att alla fakulteter blev likställda i frågan om lärarresurser, skulle man få möjlighet att sammanföra den internationella privaträtten och folkrätten till ett examensämne. Undervisning och studier kunde därigenom organiseras på ett effektivare sätt. Att vissa examensämnen har så kort studietid som ett par veckor medför flera olägenheter.

Från företrädarna för den svenska industrien och handelskamrarna har vid upprepade tillfällen kraftigt understrukits betydelsen av vetenskaplig forskning och undervisning i internationell rätt.

Det bör även framhållas att en professur i detta ämne regelmässigt finns vid utländska universitet, liksom vid vårt lands övriga juridiska fakulteter. Även vid Handelshøjskolen i Köpenhamn finnes en professur i »international og sammenlignende erhvervsret».

Den internationella rätten har vidare en historisk anknytning till Lunds universitet. Under universitetets första tid verkade där dåtidens främste folkrättsexpert, Samuel von Pufendorf. Genom sina banbrytande forskningar medverkade han väsentligt till utvecklingen av folkrätten och därmed den internationella rätten. Genom att inrätta en professur i internationell rätt vid Lunds universitet skulle universitetet ånyo få möjlighet att i framtiden medverka till utvecklingen av den internationella rätten.

Statsutskottet anförde år 1964 angående motion om inrättande av professur i internationell rätt (utlåtande 1964:55 s. 9) att man funnit »vid motsvarande motionsbehandling 1963 (utlåtande 1963:61) att starka skäl anförts för en förstärkning av ämnesrepresentationen på berörda område. Utskottet underströk då liksom 1962 värdet av att vårt land finge större resurser beträffande forskning och undervisning i internationell rätt.» Beträffande motion 1965 angående inrättande av dylik professur även i Lund avgav ett enigt utskott — såsom en ledamot av utskottet framhöll i första kammaren (FK prot. 1965:24 s. 70) — ett välvilligt yttrande (utlåtande 1965:90 s. 13): »Vid sin behandling av 1964 års statsverksproposition — — — ansåg utskottet, att frågan om inrättande av en lundaprofessur i ämnet, sedan erfarenhet vunnits av den förstärkning på området som uppsalaprofessurens tillkomst skulle innebära, borde av vederbörande universitetsmyndigheter vägas mot andra för de juridiska fakulteterna angelägna problem, som kunde kräva en lösning.» Utskottet fann inte anledning frånga sin tidigare intagna ståndpunkt.

I detta sammanhang må nämnas, att fakultetsberedningen för rätts- och samhällsvetenskaperna numera företagit en sådan bedömning och därvid funnit en professur i internationell rätt höra till den basorganisation, som en juridisk fakultet är i behov av för att kunna fylla sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Till denna bedömning har universitetskanslern anslutit sig i sina petita för 1967/68. Vidare kan framhållas att erfarenheter

finnes från motsvarande professur i Stockholm sedan år 1947 och att dessa erfarenheter inte synes ha varit annat än goda. Vidare kan nämnas — förutom kanslerns hemställan om en dylik professur åren 1961, 1963 och 1966 enligt ovan — att juridiska fakulteten städse i första hand äskat denna professur.

Vidare må nämnas att rekryteringsunderlaget för den föreslagna professuren vad gäller såväl Sverige som övriga Norden f. n. synes mycket gott. Två docenter inom den internationella rätten finns i Sverige. Någon svårighet att erhålla sakkunniga för tillsättning av lundaprofessuren torde ej behöva befaras.

Den kostnad som inrättandet av en professur i internationell rätt kommer att medföra är ringa, med hänsyn till det stora värde en ökad kunskap om de internationellt rättsliga problemen har för vårt land.

Vårt lands möjligheter att hävda sig i internationella sammanhang beror till en del på om statsmakterna tillser att forskning och undervisning på detta rättsområde stimuleras vid samtliga våra universitet. Ett inrättande av denna professur torde ligga helt i linje med tidens krav och vara nödvändigt för ett aktivt bedrivande av fredsforskning i vårt land. Professuren skulle i hög grad öka möjligheterna till »tvärvetenskap» beträffande de många problem som är förknippade med de internationella konfliktsituationerna och skulle kunna tillföra såväl den juridiska som den allmänna debatten värdefulla synpunkter.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av punkt E 7 under åttonde huvudtiteln måtte besluta att en professur i internationell rätt vid Lunds universitet omfattande folkrätt och internationell privaträtt inrättas från och med budgetåret 1967/68.

Stockholm den 19 januari 1967

Gunnar Edström (fp)   Nils Theodor Larsson (cp)   Rolf Kaijser (h)